

Violența sexuală este o realitate cotidiană a femeilor din România trecută sub tăcere, iar agresorii rămân în libertate!

Statul român are obligația să asigure eficacitate în pedepsirea agresorilor și în asistarea victimelor!

Cerem schimbări legislative!

Cum arată pe scurt problema violenței sexuale în România?

2% dintre femeile adulte din România (aprox. **206.000 de femei**) spun într-un studiu realizat la nivel european că au suferit acte de violență sexuală în ultimele 12 luni. Această statistică nu include fetele sub 18 ani, iar conform studiilor ONU minorele reprezintă 50% dintre victimele agresiunilor sexuale. Deci numărul victimelor ar putea fi dublu. Tot în ultimele 12 luni în România mai puțin de **500 de agresori** au fost trimisi în judecată pentru viol, cel mai grav dintre actele de violență sexuală. Marea majoritate a agresorilor rămân așadar nepedepsiți și pot repeta violența. Statisticile internaționale arată că în 70% dintre actele de violență sexuală agresorul este un cunoscut al victimei, ceea ce îngreunează depunerea plângerii de către victimă, adesea șantajată sau intimidată să tacă sau să își retragă plângerea. Rușinea și neîncrederea în autorități determină majoritatea victimelor să nu raporteze.

Dacă victima nu beneficiază de suport, violența sexuală lasă urme pe viață: traume psihologice, tulburări de somn și alimentație dar și boli cu transmitere sexuală sau sarcini nedorite. Victimele din România nu au unde apela la servicii de suport. Deși Consiliul European prevede existența unor centre de criză pentru viol (1 loc la 100.000 de locuitori) în România nu există niciun astfel de centru de criză. Mai mult, nu există nici cadrul legal pentru înființarea unor astfel de servicii. Legea definește servicii doar pentru victimele violenței familiale. Când o femeie e agresată de cineva din afara familiei, nu are parte de servicii specializate gratuite de informare, consiliere juridică sau psihologică și nu poate solicita un ordin de protecție. Atitudinile de care se lovește când raportează un incident de violență sexuală sunt adesea de blamare și descurajare, ca și când ea este responsabilă pentru abuzul suferit și nimeni altcineva nu are ce să facă.

Ce obligații are statul?

Statul are însă obligația legală de a stopa toate situațiile de violență împotriva femeilor, de a pedepsi agresorii și oferi protecție victimelor. Violența împotriva femeilor nu este o chestiune privată, ci o problemă a întregii societăți. Atât Directiva europeană privind victimele unor infracțiuni, cât și Convenția Consiliului Europei pentru Prevenirea și Combaterea Violenței Împotriva Femeilor și Violenței Domestice, semnată de România, definesc violența sexuală ca parte a violenței împotriva femeilor sau violenței bazate pe gen, ca o formă de infracțiune la care fetele și femeile sunt în special vulnerabile și stabilesc o serie de obligații legate de accesul victimelor la justiție și asistență specializată gratuită.

Ce solicităm noi?

- Modificarea Legii 217/2003 Republicată pentru a stabili responsabilități instituționale și drepturi ale victimelor nu doar în situațiile de violență în familie ci pentru toate formele de violență împotriva femeilor menționate de Convenția Consiliului Europei, inclusiv violența sexuală, cu obligația de asigurare a serviciilor specializate menționate în convenție (linii telefonice gratuite de urgență, centre de criză etc.)
- Serviciile specializate pentru victime trebuie asigurate prin colaborare cu organizațiile neguvernamentale cu experiență în combaterea violenței împotriva femeilor. E necesar ca poliția și instanțele judecătorești din fiecare județ să aibă protocoale de îndrumare a victimelor spre servicii de suport.
- Re-introducerea posibilității de autosesizare a organelor judiciare în cazurile în care există suspiciuni serioase de repetare a violenței chiar dacă victima își retrage plângerea sau nu poate să depună o plângere
- Formarea specialiștilor din instituțiile responsabile de intervenție pentru a descuraja atitudinile de blamare a victimei și re-victimizarea în cazurile de violență sexuală.

Situația existentă – prezentare detaliată

Violența sexuală afectează femeile din România în fiecare zi. Fie că e vorba de viol, de viol marital sau de viol în relația de curtare (date-rape), fie că discutăm despre căsătorii forțate, despre hărțuire sexuală la muncă sau pe stradă, fie că ne confruntăm cu crima organizată sub forma traficului de persoane în scopul exploatații sexuale, fie că vorbim de abuz sexual asupra minorilor, riscul și teama de a fi victimă a unei forme de violență sexuală sunt o realitate cotidiană pentru femei. Iar consecințele violenței sexuale sunt devastatoare.

Un raport al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) din 2014 arată faptul că 6% dintre femeile din România (aprox. 620.000 de femei) au fost victimele unor acte de violență sexuală după vârsta de 15 ani. De cele mai multe ori femeile nu au primit niciun fel de sprijin ori îndrumare pentru a putea depăși situația de criză, în timp ce majoritatea agresorilor au scăpat liberi de orice consecințe ale faptelor lor violente.

Conform datelor oferite de Ministerul Public, la nivelul anului 2013, au fost trimiși în judecată pentru infracțiunea de viol un număr de 466 de inculpați (reprezentând 4.3% din totalul inculpaților trimiși în judecată la nivel național). În 46 dintre aceste cazuri violul a avut loc în cadrul familiei, în 43 de cazuri victimele fiind minori. În 7 cazuri violul a fost însoțit de moartea victimei. Discrepanța dintre numărul de incidente de violență sexuală și numărul condamnărilor demonstrează lipsa de interes a autorităților pentru o situație ce periclitează viața femeilor zi de zi. În plus, chiar și atunci când autoritățile statului acționează, acestea o fac fără niciun fel de considerent pentru victime. Raportul „Monitorizarea presei și a justiției locale și regionale” realizat la nivelul anului 2006 la Judecătoria din Timișoara, Tribunalul Timiș și Curtea de Apel de către Asociația pentru Promovarea Femeii din Timișoara, în 21 de cazuri de abuz sexual (viol, tentativă de viol, act sexual cu un minor, perversiuni sexuale, corupție sexuală, incest) și 6 cazuri de trafic de persoane în scopul exploatații sexuale drepturile victimelor sunt încălcate iar procedurile nu sunt adaptate nevoilor acestora.

Astfel, în 18 dintre termenele aferente cazurilor de abuz sexual și 5 dintre termenele aferente cazurilor de trafic de persoane în scopul exploatații sexuale, victima nu a fost asistată de un apărător. În 97,8% dintre termenele monitorizate (incluzându-le și pe cele de violență domestică) instanța nu pune în vedere părții vătămate că poate să-și angajeze apărător ales și că poate beneficia de asistență juridică gratuită în condițiile în care Legea 211/2004 și Legea 678/2001 prevăd obligativitatea informării victimelor în acest sens. Dintre neregulile identificate în urma monitorizării judecării acestor cauze mai trebuie menționate nesoluționarea cauzelor într-un timp rezonabil, respectiv individualizarea greșită a pedepselor.

Aceste date reprezintă un tablou fragmentar al realității cu care se confruntă femeile ce ajung la un moment dat victime ale violenței sexuale. Cea mai gravă piedică pentru recunoașterea și prevenirea violenței sexuale

rămâne însă opinia publică ce blamează victimele. **Realitatea este că, deși victime ale unor acte de violență sexuală, femeile din România sunt învinovățite pentru faptele agresorului.**

Situația este cu atât mai dificilă pentru femeile rome, violența sexuală suferită de acestea fiind abordată într-o manieră etnicizată, care plasează cauzele victimizării asupra așa-numitelor caracteristici „înnăscute” ale acestora. Mariajele forțate reprezintă o formă de violență sexuală la care sunt supuse femeile rome, violul marital reprezentând o parte inerentă a unei căsătorii în care una dintre părți nu și-a dat acordul. Accesul acestora la intervenție și servicii specializate este îngreunat de răspunsul rasist și discriminatoriu al unora dintre specialiștii sistemului de justiție și ai serviciilor sociale și medicale, precum și de posibilitatea pierderii accesului la resursele necesare traiului zilnic în cazul în care agresorul este unicul întreținător al familiei.

În momentul de față, cadrul legal care protejează și facilitează accesul victimelor violenței sexuale spre justiție și asistență este format din prevederile Codului Penal și din prevederile legii 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor unor infracțiuni. Acest cadru este nesatisfăcător deoarece condiționează atât accesul la justiție, cât și la servicii gratuite pentru victime (asistență juridică, consiliere psihologică și deconturi de documente legale) de formularea unei plângeri penale. În lipsa unei plângeri penale, o persoană agresată sexual nu există în ochii autorităților!

Recomandări

La data de 1 august 2014, Guvernul României a semnat Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), document ce explicitează printre altele și obligațiile statelor semnatare cu privire la modul de intervenție în ceea ce privește violența sexuală.

Rețeaua organizațiilor „Rupem tăcerea despre violența sexuală” consideră necesară modificarea Legii 217/2003 (lege privind prevenirea și combaterea violenței în familie) pentru a fi în acord cu prevederile Convenției de la Istanbul și pentru a acoperi și situația victimelor violenței sexuale.

Propunerile de modificare constau în:

1. Adoptarea definițiilor din Convenție și referirea în sens larg la „violența împotriva femeilor” sau la „violența de gen”, și nu doar la violența „în familie”, așa cum aceasta figurează în momentul de față în titlul și în cuprinsul textului de lege, pentru a cuprinde și violența sexuală și alte forme de violență, ce au loc în afara familiei.
2. Reglementarea cadrului necesar colectării de date statistice relevante, precum și a celui necesar cercetării în domeniul violenței sexuale în vederea studierii cauzelor și a efectelor acesteia, a ratelor de incidență și de condamnare, a prevalenței și tendinței violenței sexuale.
3. Alocarea de fonduri de la bugetul de stat pentru acțiunile de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor, **inclusiv a violenței sexuale**, care este necesară asigurării accesului la servicii specializate de asistență pentru femeile din toate zonele țării. Statul este responsabil să asigure prin co-finanțare și continuitatea serviciilor derulate de ONG-uri în beneficiul victimelor violenței sexuale, cele mai longevive servicii din România și cele care concentrează cea mai profesionistă expertiză.
4. Reglementarea cadrului necesar includerii de material didactic pe probleme cum ar fi egalitatea între femei și bărbați, rolurile de gen ne-stereotipe, respectul reciproc, **consimțământul, rezolvarea non-violentă a conflictelor în relațiile interpersonale**, violența sexuală și dreptul la integritate personală, adaptate capacității în evoluție a elevilor, în curriculumul formal și la toate nivelele de educație.
5. Formarea profesională a personalului implicat în prevenirea și intervenția specifică combaterii diferitelor tipuri de violență. Poliția, profesioniștii din domeniul sănătății, angajatorii și serviciile specializate de asistență pentru victime trebuie să beneficieze de formare, de resurse corespunzătoare și de competențele necesare pentru a veni în ajutorul victimelor violenței sexuale și pentru a evita victimizarea secundară a acestora. Formarea trebuie să țină cont de dimensiunea de gen a violenței.
6. Crearea de centre specifice asistării corespunzătoare și complexe a agresorilor în scopul prevenirii perpetuării și modificării comportamentului acestora, descurajându-se astfel recidiva, specifica cazurile de violență sexuală.
7. Oferirea de informații și servicii victimelor violenței sexuale într-un limbaj pe care acestea îl înțeleg.
8. Furnizarea de asistență sensibilă și bine informată victimelor în depunerea de plângeri individuale și colective.

9. Înființarea de centre de trimitere a cazurilor de criză ca și urmare a violului sau a altui tip de violență sexuală care să fie ușor accesibile și care să furnizeze asistență medicală, medico-legală, asistență post-traumatică și consiliere pentru victime.
10. Crearea obligativității raportării actelor de violență sexuală de către persoanele martore la actele de violență sau care au la cunoștință producerea acestora sau intenția producerii acestora.
11. Necesitatea raportării de către profesioniști a actelor de violență sexuală către autoritățile competente în cazul săvârșirii unui act grav de violență, astfel încât limitele confidențialității să nu constituie un obstacol în acest sens.
12. Incriminarea sterilizării forțate.
13. Stabilirea unor sancțiuni eficiente, proporționale și disuasive pentru infracțiunile stabilite în raport cu Convenția.
14. Monitorizarea sau supravegherea persoanelor condamnate pentru săvârșirea actelor de violență sexuală.
15. Luarea măsurilor necesare pentru considerarea de circumstanțe agravante în stabilirea sentinței în cazul în care violența sexuală a fost comisă cu utilizarea sau cu amenințarea unei arme.
16. Interzicerea proceselor de rezolvare extrajudiciară obligatorie a litigiilor, inclusiv medierea și concilierea, în legătură cu toate formele de violență sexuală.
17. Adoptarea măsurilor legislative sau a altor măsuri necesare pentru a asigura faptul că, în orice proceduri civile sau penale, dovezile referitoare la istoricul sexual și la conduita sexuală a (l) victimei vor fi permise doar atunci când sunt relevante și necesare.
18. Asistarea victimelor violenței sexuale pe parcursul investigațiilor și a procedurilor judiciare și informarea acestora despre drepturile lor în conformitate cu legea 211/2004 și directiva UE 2012/29 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității.
19. Adoptarea măsurilor necesare pentru a proteja drepturile și interesele victimelor, inclusiv nevoile lor speciale ca martori, în toate etapele investigațiilor și ale procedurilor judiciare, în special (prin):
  - a. luarea de măsuri în vederea protecției lor, precum și protecției familiilor lor și a martorilor față de intimidare, represalii și victimizare repetată;
  - b. asigurarea faptului că victimele sunt informate, cel puțin în cazurile în care victimele și familia ar putea fi în pericol atunci când agresorul evadează sau este eliberat temporar sau definitiv;

- c. informarea lor, în condițiile prevăzute de legislația internă, cu privire la drepturile lor, la serviciile pe care le au la dispoziție și la traiectoria dată plângerii lor, la acuzații, la progresul general al investigației sau al procedurilor, la rolul lor în acestea, precum și la rezultatul cazului lor;
  - d. dând posibilitatea victimelor, într-o manieră consecventă cu regulile procedurale ale legislației interne, să fie audiate, să furnizeze dovezi, să le fie prezentate, direct sau printr-un intermediar, și luate în considerare punctele de vedere, nevoile și preocupările;
  - e. punerea la dispoziția victimelor de servicii de sprijin adecvate, astfel încât drepturile și interesele lor să fie prezentate cum se cuvine și luate în considerare;
  - f. asigurarea faptului că se pot adopta măsuri pentru a proteja intimitatea și imaginea victimei;
  - g. asigurarea faptului că se evită, dacă este posibil, contactul dintre victime și agresori în imobilele instanțelor de judecată și ale agențiilor guvernamentale de aplicare a legii;
  - h. punerea la dispoziția victimelor de interpreți independenți și competenți, atunci când victimele sunt părți la proceduri sau atunci când furnizează dovezi;
  - i. dând posibilitatea victimelor să depună mărturie în sala de judecată, conform regulilor prevăzute de legislația internă, fără a fi prezente sau, cel puțin, fără prezența pretinsului agresor, în special prin utilizarea tehnologiilor de comunicații adecvate, atunci când sunt disponibile;
  - j. unui copil victimă sau unui copil martor a violenței sexuale trebuie să îi fie oferite, dacă este cazul, măsuri de protecție speciale, luând în considerare cele mai bune interese ale copilului.
20. Adoptarea de măsuri legislative sau a altor măsuri necesare pentru a asigura faptul că termenul de prescripție pentru inițierea oricăror proceduri legale cu privire la infracțiunile de violență fizică, violență sexuală inclusiv viol, căsătorie forțată, mutilare genitală, avort forțat și sterilizare forțată vor fi continuate pentru o perioadă de timp care este suficientă și proporțională cu gravitatea infracțiunii în cauză, pentru a permite inițierea eficientă a procedurilor după ce victima a atins vârsta majoratului.
21. Totodată, propunem o campanie intensă de popularizare a prevederilor Legii 211/2004 precum și a prevederilor Directivei 2012/29 conținând prevederi legale ce se referă la drepturile victimelor în rândul autorităților și a publicului.

Primii pași spre o recunoaștere a gravității violenței sexuale

---

Un prim pas în direcția obținerii schimbărilor dorite constă în ratificarea Convenției și realizarea și adoptarea unui nou text al Legii 217/2003 privind prevenirea și combaterea violenței domestice în varianta sa adaptată la prevederile Convenției.

Modificarea conținutului Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței domestice și a Planului Operațional pentru Implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea violenței în familie pentru perioada 2013-2017, astfel încât aceasta să conțină și prevederi referitoare la violența sexuală și asistarea victimelor violenței sexuale.

Un alt aspect cheie constă în realizarea unor campanii de conștientizare a publicului larg cu privire la prevederile Convenției legate de obligațiile autorităților față de investigarea și asistarea victimelor violenței sexuale. În vederea unei cât mai bune intervenții în cazurile de violență împotriva femeilor specialiștii din domeniul sistemului de justiție și a celui penal vor fi formați, aceștia urmând să însușească atât cunoștințe privind caracteristicile cazurilor de violență sexuală, modul în care agresorii acționează, efectele violenței sexuale asupra victimelor, strategii de intervenție adecvate, care să evite traumatizarea secundară a acestora și să fie adaptate nevoilor acestora.

Violența sexuală este o realitate cotidiană a femeilor din România! Violența sexuală nu e o „neînțelegere” sau un „accident”!

Rețeaua informală Rupem tăcerea despre violența sexuală este formată din următoarele organizații care promovează egalitatea de gen și acționează împotriva violenței asupra femeilor: Asociația Transcena, Institutul Est European pentru Sănătatea Reproducerii, Asociația Front, Centrul Parteneriat pentru Egalitate (CPE), Asociația E-Romnja, Asociația Filia, Asociația Artemis, coordonator Asociația A.L.E.G, colaborator Fundația Sensiblu.

Proiect finanțat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România; Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009 – 2014